

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2017-09-01

Närvarande: F.d. justitieråden Leif Thorsson och Lennart Hamberg samt justitierådet Anita Saldén Enérus.

Ytterligare verktyg för makrotillsyn

Enligt en lagrådsremiss den 22 juni 2017 har regeringen (Finansdepartementet) beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse,
2. lag om ändring i lagen (2016:1024) om verksamhet med bostadskrediter.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av departementssekreteraren Therese Villard, biträdd av kanslirådet Erik Willers.

Förslagen föranleder följande yttrande av Lagrådet:

Förslaget till lag om ändring i lagen om bank- och finansieringsrörelse

Allmänt

Lagförslaget innebär att det införs ett krav på att kreditinstitut ska driva sin verksamhet på sådant sätt att de inte bidrar till finansiella obalanser på kreditmarknaden. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om vilka åtgärder kreditinstitut ska vidta för att de inte ska anses bidra till finansiella obalanser.

De finansiella obalanser som ska motverkas kan enligt remissen uppstå av olika skäl, som t.ex. ett resultat av ändrade ekonomiska förutsättningar och beteenden, ändrad lagstiftning och andra skäl. Hög kredittillväxt eller skuldsättningsgrad i olika sektorer utgör exempel på att obalanser kan föreligga. Uttrycket finansiella obalanser kan utgöras av en utveckling eller ett tillstånd på hela eller delar av kreditmarknaden och uppstår som utgångspunkt vid kreditgivning till hushåll och företag. Obalanser kan uppstå i spåren av en alltför stor och hastig ökning av skuldsättningen.

Det kan konstateras att kravet på kreditinstitut att inte bidra till finansiella obalanser är allmänt hållet, och det går inte att av föreslagen lagtext dra några säkra slutsatser om räckvidden. Avsikten är att närmare föreskrifter ska meddelas, och det nämns att vad som framför allt kan bli aktuellt är olika slag av begränsningar av hur stora lån och ränteutgifter som kredittagare kan klara av i förhållande till sina ekonomiska förutsättningar. Inte desto mindre utgör den föreslagna bestämmelsen en handlingsregel för kreditinstituten, som dessa har att följa och som självständigt utgör grund för att Finansinspektionen ska kunna ingripa med sanktioner. Även i den mån

kreditinstitutens skyldigheter inte preciseras i föreskrifter, gäller således ett krav på att inte bidra till finansiella obalanser.

Lagrådet delar den uppfattning som framförts av vissa remissinstanser att handlingsregeln, och den därtill anknyttande föreskriftsrätten, borde kunna preciseras bättre. Eftersom huvudinriktningen med lagförslagen är att kreditinstituten ska ha skyldighet att beakta att enskilda kredittagare endast beviljas lån som står i proportion till deras ekonomiska förutsättningar, bör detta komma till direkt uttryck i lagtext.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 februari 2018. Enligt punkt 2 ska 6 kap. 3 c och d §§ tillämpas på krediter som lämnas efter ikraftträdandet.

Enligt förslaget till ändring i 16 kap. 1 § 4 bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer (Finansinspektionen) att meddela föreskrifter om vilka åtgärder som ett kreditinstitut ska vidta för att inte bidra till finansiella obalanser på kreditmarknaden. Det finns alltså för närvarande inga sådana föreskrifter. Det framgår inte heller av remissen om sådana kommer att finnas vid ikraftträdandet. Det framgår emellertid att förslagen inte bara tar sikte på rådande obalanser utan även sådana som kan uppkomma längre fram i tiden och då föranleda nya föreskrifter. Under det fortsatta lagstiftningsarbetet bör det klargöras hur punkt 2 ska tillämpas i de fall föreskrifter träder i kraft efter lagens ikraftträdande.

I 15 kap. finns bestämmelser om ingripanden mot kreditinstitut som har åsidosatt bl.a. sina skyldigheter enligt lagen. Av 1 a § 4 följer

att Finansinspektionen ska ingripa mot någon som ingår i ett kreditinstituts styrelse, eller är dess verkställande direktör, eller ersättare för någon av dem, om kreditinstitutet inte uppfyller kraven i 6 kap. 1–4 a §§. I en kommande proposition bör nämnas att de nya lagbestämmelserna omfattas av den ingripandegrunden. Under den fortsatta beredningen bör det också klargöras om avsikten är att ingripande ska kunna ske även om Finansinspektionen inte har meddelat föreskrifter.

Förslaget till lag om ändring i lagen om verksamhet med bostadskrediter

Vad Lagrådet anfört med avseende på förslaget till lag om ändring i lagen om bank- och finansieringsrörelse gör sig på motsvarande sätt gällande i fråga om detta förslag.